

De laatste brief

“*Bericht uit Antarctica*” gaat eigenlijk niet meer op. Ik zie zojuist door mijn patrijspoort een eerste roestige vissersboot langsschuiven. Een longline visser, het eerste teken dat we Zuid-Afrika naderen. Over een uurtje hebben we in het warme avondzonnetje een afscheids BBQ op het achterdek. Vanmiddag heb ik in hemdsmouwen lekker in de observatiepost buiten een paar uur vogels staan tellen. Nog zo’n 30 uur stomen, en dan moet de Tafelberg bij Kaapstad ons laatste stukje zeezicht gaan vormen. De tijd is voorbij gevlogen, twee maanden, het is eigenlijk in een flits voorbij. Morgen om twaalf uur s’middags gaat de email op slot, dus ik moet haast maken met deze laatste brief.

Terug naar de bewoonde wereld met drukke en lawaaiige steden, vliegtuigen en uitpuilende mailboxen en postvakken, dat geeft een beetje gevoel van chaos en paniek na twee maanden op jezelf. Aan de andere kant, ook aan boord is het immer een chaotische drukte met plannings die sneller worden achterhaald dan ze gemaakt worden. Het is de hele tijd opletten en regelen om te zorgen dat je op tijd klaar staat voor het vissen met het ijsnet, of die helicoptervlucht nu wel of niet gaat, of dat het schip onverwacht van station vertrekt zodat er weer van boven op de brug geteld moet worden. Monsters uitzoeken, verzamelde gegevens op de computer invoeren en bewerken, om half acht in de avond de dagelijkse vergadering waarvoor presentaties met voorlopige resultaten moeten worden voorbereid, en ga maar door. En de tent hier draait 24 uur per dag door, dus het zijn vaak hele lange, en op zijn minst onrustige dagen. Maar toch anders dan in de werksituatie thuis, heel gericht onderzoeks-resultaten najagend waaraan je die vele maanden of jaren aan voorbereiding hebt besteed.

En het is de moeite waard geweest, ondanks de nodige uitval van onderzoekstijd. We hadden de pech (hoewel...) dat 2007-2008 een zeer zware ijszomer was. Daardoor kostte het de Polarstern op de heenweg al extra veel tijd om Neumayer station te bereiken en te voorzien van voorraden en brandstof. En toen we eenmaal een goede twee weken op ‘onderzoeks-grid’ waren, moesten we weer terug, omdat het vrachtschip Naja Arctica met onderdelen voor de nieuwbouw van het station niet kon uitladen. Het kostte Polarstern ruim een week om een bruikbare ‘los-haven’ uit te rammen voor het vrachtschip.

Voor onze groep kun je eigenlijk niet spreken van pech bij een zwaar ijsjaar. Want ijs is onze specialiteit! Van te voren waren we bang voor een arm ijsjaar, want dan had het zo maar kunnen gebeuren dat het hele onderzoeksgebied ijsvrij zou zijn. En hoewel ons speciale net ook bedoeld is om open oppervlaktewater te bevissen, ligt de uitdaging toch onder het ijs. En deze tocht was voor ons perfect. Eenentwintig maal hebben we ons netje uit mogen gooien en hebben daarbij alle mogelijk soorten ijs bevestigd en onder zware omstandigheden hele mooie resultaten behaald. Omdat het allemaal perfect ging, zijn we zelfs vaker aan de beurt gekomen dan de oorspronkelijke 15 stations die ons aanvankelijk waren toegewezen. Binnen een sterk ingekort onderzoek-programma mag je dan heel tevreden zijn. Samen met de betrokken bemanning poseren we dan ook heel trots voor onze 'Kampfwagen'.

Het vele heen en weer varen leverde ook extra gegevens op voor de tellingen van vogels en zoogdieren. Zowel vanaf het schip als vanuit de helioplter hebben we het study-grid uitgebreid in kaart kunnen brengen en daarin bijvoorbeeld getuige geweest van de zomer intocht van walvissen die komen zwelgen in de rijkdom aan voedsel die vrijkomt uit het smeltende ijs. En een Blauwe Vinvis, de vele Ross Zeehonden, de telling van de Keizerspinguin kolonie en een zee kokend van hordes blazende Bultruggen zijn niet alleen onderzoeksmatig belangrijke waarnemingen maar ook doodgewoon een geweldige adrenaline kick die het slaaptkort opheffen. En een drietal bultruggen die tegen het schip aan liggen te schuren zodat je ten einde raad met je fraaie telelens maar de blaasgaten gaat fotograferen, houdt de stemming er ook wel in. Bram gaat helemaal uit zijn dak van al dat moois, en is bijna niet meer uit de observatiepost boven op de brug weg te slaan. Ik moet zo ongeveer vragen of ik ook nog eens mag. Nou komt dat eigenlijk wel goed uit, want alleen op die manier heb ik al het papier en computerwerk bij kunnen houden.

In deze laatste dagen van de tocht betekenen veel gegevens ook veel reken en schrijfwerk voor het zogenaamde cruise-rapport dat uiteindelijk wel wordt gepubliceerd en dus niet alleen maar een simpel werkverslag kan zijn. Dit jaar komt daar bij dat straks in Kaapstad een Duitse minister op visite komt die belangrijk is voor de toekomst van het AWI. Op verzoek van Uli Bathmann maken we daarvoor posters, en Hauke en Michiel hebben lange uren besteed aan het verzamelen van mooie opnamen uit onze video-tapes waarmee de rond de minister rondhangende pers kan worden voorzien. Uli en AWI doen heel veel voor ons, dus dat is op zich een kleine wederdienst. Maar binnen een hectisch schip waar tussendoor nog alles moet worden ingepakt, opgeruimd en schoongemaakt, betekent het wel een aanslag op de laatste restjes energie. Gelukkig houden Michiel en André zowel Hauke als mij zoveel mogelijk uit de wind bij allerlei klussen. Dat gaf nog net dat laatste stukje energie aan Hauke om een 'sweet memory' video voor www.pooljaar.nl/poolijs/ in elkaar te zetten, en aan mij voor het

schrijven van deze laatste brief. Ik was nog van plan om in deze brief ook wat over de inhoud van onze onderzoeksresultaten te zetten, maar die moeten jullie maar opzoeken in de cruiserapporten en posters die we binnenkort ook op het web zullen zetten. Met wat goede wil kun je op de bijgevoegde posterminiatuur al zien dat we ook inhoudelijk ons best hebben gedaan. Voor de liefhebbers van soortenlijsten (een geregelde vraag): ja, in het cruise rapport zit ook eindelijk de gewenste lijst van waargenomen vogels en zoogdieren. Als laatste nieuws, net tijdens de BBQ op het achterdek stormde een brede band Grienden door de golven op het schip af. En ook de Kuhls Pijlen en Brilstormvogels van vandaag zullen het niet meer halen in het cruise rapport. Sorry.

Goed beschouwd is het zware ijsjaar er ook debet aan dat we zo geregeld video, brief- en fotowerk naar huis hebben kunnen sturen. Zonder de onderbrekingen van het studiegrid was dat vast niet in die mate gelukt. Het is ontzettend leuk om te doen, maar kost ook héél veel tijd. Ik geloof niet dat de programma managers van het Internationaal Pooljaar beseffen hoe veel tijd als zij weer eens roepen dat de onderzoekers meer aan “EOC” (*Education, Outreach and Communication*) moeten doen. Er gaan weliswaar – en met plezier- twee werkdagen in een etmaal, maar daar houdt het zo ongeveer toch op.

Morgen volgt de rest van het inpakwerk, het betalen van de rekeningen aan boord en meer van dat soort einde reis gedoe. Ik hoop nog wel Bram een paar uurtjes te verdrijven uit de observatiepost, want het is hier dan wel niet meer Antarctica, maar nog steeds een hele mooie en boeiende zee wereld. En met een zonnetje erbij zoals vandaag, is het daarboven gewoon genieten.

Voor de laatste maal deze reis,
heel veel hartelijke groeten van

Jan Andries
en
Bram, Michiel, Hauke en André

